

בני-יחידי אלי!

קשה להעלות על הנייר רחשי-לב, ועוד יותר קשה להספיד בן שרק התחיל לרקום את מסכת חייו, שכל התקוות שתלו בו התנפצו אל המציאות הקשה – מציאות שבה הורים מספידים את בניהם, ולא להיפך.

אליהו (אלי) נולד יום אחרי מותו של אליהו גולומב ז"ל, מבוני ה'הגנה' וראשיה. בשבילנו, הוריו של הרך הנולד, היה זה מובן מאליו לקרוא את שמו לזכרו של איש ההגנה הנערץ, בתקווה שיהיה אמיץ ולוחם כמוהו למען עמנו וארצנו.

מראשית חייו גדל אלי כאשר אביו היה רחוק ממנו, שכן היה חבר בפלמ"ח. וזה כבר הכשיר את הקרקע לסיפורים על גבורה והקרבה, על מעשים שנעשים בצנעה ותקווה לימים טובים יותר. בהיותו כבן-שלוש לקח אותו אביו, באחד מביקוריו בבית, לטיול מחוץ למשק בערב. היה חושך וקולות משונים מסביב. אלי לא אמר שהוא מפחד. הוא רק אמר: 'אבא, הלב דופק קצת, בוא נחזור הביתה'.

הגיעה מלחמת השחרור, ויחד איתה פינוי האוכלוסיה הבלתי-לוחמת מאשדות יעקב. הילדים פונו לחיפה, ולעיתים רחוקות ראינו אותם, כי שנינו היינו מרוחקים מהם. אלי סבל מהריחוק הזה, וכשהייתי מבקרת את הילדים היה מבקש לשוב הביתה. בעת ההפוגה הוחזרו הילדים הביתה, אבל המלחמה עוד לא תמה. וזכור לי ערב אחד כשישבתי עם הילדים בחדר, ופתאום ניתך מטר יריות. רצתי איתם לתעלה. הילדות היו על-ידי ואת אלי כיסיתי בגופי. אבל הוא לא הסכים לכך, ואמר: "אמא, נכון שאבא יורה עכשיו עליהם?" כאילו רצה לומר בזאת שאין מה לפחד... "נכון, ילדי, אבא יורה עליהם" – ענית.

אלי אהב מאד בעלי חיים. בשבתות היינו מטיילים בסביבה וכל דבר עניין אותו. אלי היה אוסף בשדה ומביא הביתה חיפושיות וחלזונות ועוקב אחריהן ומשחק איתן, בלי לפגוע בהן. היה מסתכל אחרי החלזונות איך הם מוציאים את משושיהם, וצוהל בחדוה.

בבית הספר היה אלי תלמיד טוב. תפיסתו היתה מהירה וציוניו טובים, אבל לא פעם היו בירורים בגלל שובבותו והשובבות היתה בעוכריו. אי אפשר היה להכניס בעל מזג סוער כמוהו למסגרת קבועה. ועל אף השובבות אהבוהו, כי אי-אפשר היה לא לאהבו עם חיובו המלבב.

אלי תמיד היה מוכן לעזור לזולת. וזכור לי שבהיותו באחת הכיתות הנמוכות סיפרה לי חברה שהיא הלכה עם קרח, ואלי – בראותו אותה הולכם עם הקרח – ניגש ואמר: "תני לי את הקרח ואביא לך הביתה". ולמרות שהחברה התנגדה, אלי לקח והביא את הקרח לחדר.

לקרוא אהב אלי מהרגע שלמד את הקריאה. בכל הזדמנות ובכל רגע של פנאי לא מש הספר מידי. וברגעים האלה שום דבר לא היה קיים בשבילו. ברגעים קשים של 'משברים', היה 'מתחפר' בפינה וקורא, או מקשיב למוסיקה – שכן אלי אהב גם מוסיקה. לא פעם כשהרדיו היה משמיע איזה קטע יפה, היה אלי קופץ וקורא לי: 'אמא, תקשיבי, תקשיבי היטב'.

נגמרה המלחמה, והחיים חזרו למסלולם. בלילות החורף – אחרי הכנת השיעורים – היינו יושבים בחדר ואביו היה מספר על הפלמ"ח והצבא, ואלי יושב ובולע כל מילה. וברגע שהייתי מפסיקה את השיחה בגלל השעה המאוחרת, היה אלי מתרעם ואומר: 'אמא, אל תפריעי, זה מעניין יותר מספר'. ולא פעם הייתי נכנעת ונותנת להמשיך.

אלי היה תמיד אומר: 'אבא, אהיה כמוך, אעשה הכל בכדי להלחם באלה שרוצים את רעתנו'. נגמרה תקופת ביה"ס היסודי, ואלי בתיכון.

גם בתיכון היה תלמיד טוב. ובכל זאת, צר היה לו המקום. הוא שאף לתנועה, למרחב, וחשב שבעבודת השדה ימצא את יעודו. על אף ההפצרות לא גמר את התיכון. יותר טוב לעבוד וליצור. וכך, שנה לפני התגייסותו, נטש אלי את בית הספר והלך לעבודה. משאת-נפשו היה הטרקטור והשדה. לא היה אדם מאושר ממנו. אחרי יום העבודה היה בא ומספר מה עשה ומה עוד צריך לעשות, ועיניו נוצצות מחדווה. היה שואל ומתייעץ עם אביו, איך צריך לעשות ואיך להתגבר על מכשול זה או אחר.

לקראת גיוסו כבר רקם אלי את עתידו בצבא. כל כך מובן היה לו שהוא הולך לצנחנים, ולא הועילו הפצרותי – אלי הלך לצנחנים. ראשיתו בצבא לא היתה סוגה בשושנים. אבל מעולם לא התאונן על קשיים או על אכזריותו של מפקד זה או אחר. בחיך על הפנים היה מקבל את הכל – הטוב והרע.

אלי האהוב על חבריו והעוזר תמיד לנחשל. לא פעם, במסעות המפרכים, היה מעמיס על עצמו עוד ציוד בכדי לעזור לחבר המפגר, ולא מפיו שמעתי על-כך, אלא מחברים שהיו יחד איתו. ברבנות לא היתה מתכונותיו. כל כך היה מובן לו שצריך לעזור לנחשל ממנו.

אהבת האדם שבו היתה מתקוממת לא פעם לגילוי בלתי אנושי מצד מישהו, ואפילו מצד מפקדיו.

אלי נשלח לקורס קצינים והתגלה לא רק כקצין טוב אלא גם כחבר לפיקודיו. הבין לרוחם והשתדל לעזור בכל. וגם זה נודע לנו מחבריו אחרי מותו. על טענותי שאינו כותב, היה אומר: 'אמא, זה סימן טוב. הרי זה אומר שאני חי ועושה את המוטל עלי'. אבל גם היה כותב, ומתעניין מה נשמע בבית ובשדה, ואם הספיקו את כל העבודות בזמן. היה מתרעם שלא שולחים לו את עלון המשק, כי הוא רצה לדעת הכל.

אלי חזר הביתה לעבודתו שאהב, והתחיל לרקום את עתידו במשק.

ואז פרצה מלחמת ששת-הימים. אלי היה בבית. הוא היה מתרוצץ כאחרי בסוגר, פחד שמא שכחו אותו. קשה היה לראות את צערו. וברגע שהגיעה הקריאה נשם אלי לרווחה: 'לא שכחו אותי, הריני מאושר להיות עם חברי בעת מבחן'.

אלה היו דבריו בזמן שעזרתו לו לארוז את מעט הדברים הנחוצים לו. וראיתי בעיניו הבעת הקלה, שהוא אחד מרבים הנחוצים בשעת מבחן.

ימי החרדה של המלחמה. אין יודעים על הנעשה ואין גם מכתב. והנה הודעה: אלי נפצע. למחרת נסענו לראותו. המלים הראשונות שלו היו לא לעצמו ועל מה שעבר עליו, אלא רק על חבריו שנפלו על-ידו, חברים שהיכרתי אותם אישית וגם מסיפוריו של אלי.

לא על פציעתו דיבר, לא על פריצתו הנחשונית עם הזחל"ם לשדה המוקשים, לא על עזרתו לנפגעים בזחל"ם – למרות שגם הוא היה פצוע – ולא על-כך שצריך היה לפנותו אחרון, בהיותו בטוח שהכל נעשה בסדר (מפי חבריו).

ואחרי זה: 'אמא, אני חוזר ליחידה, לחברי'. אבל הרופאים לא נתנו לו לחזור, ובעל כורחו צריך היה להיות בבית-החולים תקופה קצרה. ואחרי זה שוב פרידה, כי אלי חזר ליחידתו.

קיבלנו הזמנה למסדר הנצחון של החטיבה. הגענו לאל-עריש. ים של אנשים. הורים, קרובים וחייילים, טנקים וזחלמ"ים. ואיך נחפש את הבן בים הזה?

אבל את אלי קל לחפש. כי מי לא מכיר את אלי? רק שאלנו חייל על אלי, ואיפה אפשר למצוא אותו – מיד היה מישהו שאמר: 'אלי עודד? זה מהזחל"מים? בואו אראה לכם. האם אתם הוריו?' והובילו אותנו אליו.

אלי עמד על הזחל"ם ופיקודיו סביבו. מלוכלך, מזוקן, אבל זקוף וגאה – ומאושר עד-אין-גבול על שבאנו. וחבריו מסתכלים עלינו בהערצה, הערצתם לאלי עברה אלינו, הוריו, שגידלו בן כזה. הארץ שקטה, ואלי חזר הביתה ובנה את משפחתו. נולד בן, ואושרו היה מלא. רק לראות את אלי בחוג משפחתו היה מרנין את הלב.

אחרי מלחמת ששת-הימים התחילו לעבד את אדמת רמת-הגולן. אלי נשלח מטעם המשק לעבוד ברמה. סיפוריו על מרחבים אין סוף – ועל עבודת-בראשית שהם עושים ברמה היו מלהיבים גם אותנו, השומעים, והיינו רואים כמו-בחזון את הישובים שיצמחו למעלה (כמו שהיה אומר), ואת הילדים שיתרוצצו ולא יהיו עוד הפגזות.

ויהי היום, ופנו אליו מטעם התנועה שיבוא לעזרת מבוא-חמה בראשית היווסדה. אלי היה מוכן לכך. אבל רצה הגורל ופקד את משקנו האסון, ונפלו חברים ממוקש, וביקשו את אלי שידחה את עלייתו לגולן. התלבט קשות, אבל קיבל את הדין, כי ביתו קודם. כעבור שנה עלו אלי ומשפחתו למבוא-חמה, לעזרת אלה שצריך היה להיות איתם מהתחלה. אלי נקלט מהר. כי כמו בכל מקום הובילה אותו תבונת-הלב ואהבת-האדם שבו. קיבל את ריכוז הפלחה.

וזכור לי, כשבאנו לבקרם בפעם הראשונה, ראיתי: אדם חדש צמח! אלי הוביל אותנו לכל מקום להראות מה שיש, אבל עוד יותר היה מספר על מה שיהיה. היינו יושבים בחדרם הקטן, הילד משחק על הרצפה, ואלי מספר ומספר, ושואל ומתייעץ עם אביו. מספר על תלם ארוך שאין לו סוף, ועיניו נוצצות, ומדביק גם אותנו בהתלהבותו.

וכך ביקור-ביקור וחדשותיו. היה מוביל אותנו לשדה לראות את החיטה שלו, והילד רכוב על כתפיו, והשמש זורחת וכל כך טוב להיות איתם יחד. והיה קורא: 'אבא, האם ראית חיטה כזו? האם ראית ים כזה ירוק מתנועע ברוח?' ובאמת, היה מה לראות. אלי נשלח מטעם מבוא-חמה לקורס מרכזי פלחה. בדיונים היה לוקח חלק פעיל, ופעם שאל אותנו המדריך: 'מהיכן אתה יודע את כל זה?' ואלי ענה בפשטות: 'מקריאה'.

ובמבוא חמה נולד הבן השני. 'אנו כבר משפחה גדולה' – היה אומר, ואושרו ושמחתו ביו לאין גבול. 'כן ירבו – היינו עונים לו – רק שתהיו מאושרים'.

והגיעה עת הקציר. אלי עבד שעות רבות בכדי לאסוף את פרי עמלו, כי חבל על כל שבולת שתישפך.

גם במבוא חמה היה כל אדם מוצא בית בחדרם הקטן. כי אלי אהב את האדם. אחרי שמצאו כמה מוקשים בשטחים היה אלי מתחנן לפני שלטונות הצבא, ואומר להם שיבואו ויבדקו כי איננו רוצה שיקרה אסון. אבל בינתיים התחילה פעילות המחבלים בגליל ולא היה זמן להתמסר לרמה, שהרי ברמה היה שקט.

בשבת האחרונה לפני נפילתו, היה יום הולדתו של אלי – מלאו לו 25 שנה. עלינו לרמה לבקר ולברך והשמחה היתה גדולה מאד. הוא סיפר על בעיותיו, ואמר שחושב להפקיר 40 דונם ולא לקצור אותם מפחד המוקשים.

וכשירדנו הביתה לאשדות נתנו לנו את אוהד, באו אחרי כן עם אסא והשמחה היתה גדולה – כולנו בחדר, הילדים משחקים, ואלי כה גאה על בניו.

הסתובבנו במשק להראות לו מה חדש, כי אלי היה צמא לראות מה התחדש בבית. אכן, היה זה יומו האחרון של אלי כמות-שהוא: תוסס, שמח, מלא תוכניות לעתיד. זהו סיפור חייו הקצרים של אלי שלנו, כי ימי החרדה בבית-החולים הם כבר מסכת אחרת שאי-אפשר לספר עליהם, כי אין היד יכולה לכתוב עליה. ואנו רוצים לזכור אותו כמו שהיה: אלי הבן האהוב, אלי האדם, אלי שלנו. נערי דגול מרבבה!

אמא